

Proposition om Regelefterlevnad

Sammanfattning

Riksstyrelsen har genom förslaget till stadgeförändringar levt upp till delar av de beslut som antogs 2022 för att förbättra regelefterlevnaden i Rädda Barnen, men inte hela vägen. Därför söker vi nu ett förlängt och något förändrat mandat att arbeta vidare med frågan till Riksmötet 2026.

Bakgrund

En viktig förutsättning för att Rädda Barnen ska kunna uppfylla löftet att varje dag göra världen lite bättre för barn är att våra stadgar och policyer efterlevs. De sätter upp ramar för vår interndemokrati, skapar förutsättning för god hushållning av våra resurser så att de ger bästa effekt för barn och normerar hur vi ska agera mot varandra och företräda Rädda Barnen. Syftet med våra styrdokument är också att skydda vår egen organisation. Bristande regelefterlevnad riskerar att vi mister våra målgruppers, givares och allmänhetens förtroende och att barn i våra verksamheter far illa.

Riksmötet 2022 fattade följande beslut:

- ”1. Att Riksstyrelsen initierar en utredning som får i uppdrag att ta fram ett förslag till hur Rädda Barnens stadgar (och andra relevanta styrdokument) bör tydliggöras och kompletteras för att skapa fler och nyanserade påföljdsalternativ mot den eller dem som bryter mot stadgarna eller policyer;
2. Att ovanstående utredning också ska föreslå vilket eller vilka organisationsled eller annat särskilt organ som hanterar och beslutar i dessa ärenden, samt vilken eskaleringsmekanism och vilka överklagansmöjligheter som behöver utformas;
3. Att ovanstående förslag tas fram i en bred process som inkluderar medlemsrörelsen, och att förslaget läggs fram till Riksmötet 2024 för beslut.”

Utifrån det har riksstyrelsen arbetat med utformningen av system för förbättrad regelefterlevnad. Tyvärr har den breda processen som inkluderar medlemsrörelsen inte genomförts, då det visade sig att arbetet hade en längre startsträcka än vad som beräknades när propositionen skrevs 2022.

Detta har genomförts på området

1. Alla mallar för hur verksamhetsutvecklare går igenom årsmöteshandlingar och hur detta sammanställs har arbetats om efter arbete i en grupp där medlemsrörelsen varit inkluderad. Fokus har varit på att tydliggöra vilka regler som finns och hur vi får en likvärdig jämförelse över hela landet.
 - a. En första förenklad genomlysning av detta skedde 2023 som bland annat fann att endast 55 av 149 föreningar och distrikt genomförde årsmötet 100 % enligt stadgarna.

2. På medlemssidorna fanns endast en del av gällande styrdokument på sidan för styrdokument. Dessa har nu flyttats för att enkelt kunna hittas samt att flera dokument som tidigare legat på kansliintern resurser har publicerats där.
3. Ett grundförslag för hur stadgarna kan uppdateras för att ge en större variation i möjliga åtgärder vid stadgebrott har arbetats fram.
4. En första inventering av hur de olika styrdokument som finns interagerar med varandra och hur de skulle kunna arbetas om för större tydlighet har funnits inom ramen för uppdraget och inom ramen för arbetet med det Barnrättspolitiska programmet.
5. Språkliga uppdateringar av nuvarande styrdokument för medlemsrörelsen i syfte att göra de mer lättlästa och tillgängliga.
6. Identifierat olika hinder som behöver arbetas med innan det går att ansvarsutkräva medlemsrörelsen på regelefterlevnad av alla styrdokument.
7. Uppdateringar av Tryggare Tillsammans-policyn och utveckling som förenklar grupputbildningar.
8. Framtagningen av ett välkomstpaket hade stort fokus på att tillgängliggöra de förväntningar som finns på förtroendevalda i en styrelse.
9. En ny utbildning med fokus på genomförandet av årsmötet arbetades fram och hölls på hösten 2023.

Det fortsatta arbetet

Riksstyrelsen ser att det fortsatta arbetet framför allt behöver inriktas på följande frågor.

Bättre uppföljning och möjligheter att inhämta information

Den systematiska uppföljningen av regelefterlevnad behöver bli mer automatiserad och framför allt lättare. I dagsläget kontrolleras mycket i efterhand snarare än innan det sker, vilket leder till mycket merarbete för alla involverade. Denna utveckling sker framför allt i det nya medlemsregistret. Exempelvis ska det vara enkelt för en valberedare att se om en kandidat är valbar och en verksamhetsansvarig ska kunna kontrollera att en person har genomfört alla steg som krävs för att delta i verksamhet. Årsrapportering efter årsmötet ska också kontrolleras när den lämnas in, inte i efterhand.

Underlätta regelefterlevnad

Regelefterlevnaden ska framför allt öka genom förbättrad kommunikation, utbildning och stöd kring vilka regler som finns, i både stadgar och styrdokument, och hur de ska efterlevas. En viktig princip för det fortsatta arbetet är att hitta sätt för att förenkla och inspirera till regelefterlevnad. Det är även viktigt med fortsatt arbete för att förtydliga styrdokument så att det blir mer överskådligt vilka regler som vi förväntas leva efter. Arbetet under 2023-2024 berörde endast styrdokument ytligt och det fortsatta arbetet behöver lägga större tonvikt på det området. Detta arbete är också grundläggande för att det ska vara rimligt att utkräva ansvar vid överträdelser.

Utveckla processen när regelöverträdelser har skett

Rädda barnen saknar idag en process för hur regelöverträdelser ska hanteras. För att processen ska fungera på ett väl avvägt, förutsägbart, rättssäkert och transparent sätt kommer riksstyrelsen ta fram process inom ramen för sitt mandat att utfärda riktlinjer. Riktlinjerna kommer inledningsvis att omfatta stadgeöverträdelser så att skrivningen om riktlinjer i



förslaget till reviderade stadgar uppfylls. Riktlinjerna behöver träda i kraft samtidigt som de föreslagna stadgeändringarna, dvs. 2025-01-01.

Riksstyrelsens arbete med att ta fram riktlinjer för hantering och beslut vid stadgeöverträdelser kommer att ske utifrån följande utgångspunkter. **Målet med regelefterlevnadsarbetet är att överträdelser av stadgar på organisationsnivå inte ska ske.** Riksstyrelsens anser därför att stadgeöverträdelser som ändå sker i första hand ska hanteras genom att de förtroendevalda ges tillfälle och stöd att vidta åtgärder för att följa stadgarna.

På lokalföreningsnivå kan detta ske utan att riksstyrelsen behöver vara involverad.

Riksstyrelsen ser det som naturligt att det arbetet leds av distrikten och involverar lokalföreningarnas revisorer samt lämpliga resurspersoner från regionkontor/kansli. **Om ett distrikt befaras ha brutit mot stadgarna bör däremot riksstyrelsen involveras,** liksom riksförbundets förtroendevalda revisorer.

Riksstyrelsen har goda förhoppningar om att många stadgeöverträdelser kan lösas på nyss beskrivet vis. Men när så inte är fallet behöver arbetet tas vidare på annat sätt. Det kan till exempel handla om situationer när det inte finns en samsyn kring om det föreligger en överträdelse av stadgarna, berörd lokalförening eller distrikt inte medverkar till arbetet eller trots överenskomna insatser fortsätter att bryta mot stadgarna. I ett sådant läge är riksstyrelsens uppfattning att arbetet bör ledas av riksstyrelsen i samarbete med riksförbundets förtroendevalda revisorer och normalt innebära att en revision av lokalföreningen eller distriktet äger rum.

Det kommer antagligen förekomma att riksstyrelsen behöver vidta åtgärder, till exempel för att tillse att rekommendationer från genomförd revision genomförs. Riksstyrelsens intention är att graden av allvarighet av stadgeöverträdelsen främst ska ligga till grund för vilken åtgärd som vidtas. Mindre ingripande åtgärder, inklusive innehållande av medlemsandelar och skriftlig varning som anges i förslaget till stadgar, anser riksstyrelsen borde kunna vidtas direkt genom beslut i riksstyrelsen.

För de mest ingripande åtgärderna som anges i förslaget till stadgar (nedläggning, sammanslagning eller övertagande av förvaltning) bör däremot riksstyrelsens beslut föregås av konsultation med den övriga medlemsrörelsen. Därför ska, som framgår av förslaget till stadgar, ett rådgivande organ inrättas vars huvuduppgift är att lämna rekommendation till beslut till riksstyrelsen. Organet skulle till exempel kunna heta Rädda barnens råd för stadgefterlevnad. Riksstyrelsens avsikt är att en klar majoritet av ledamöterna i detta organ ska vara representanter från lokalföreningar och distrikt.

Riktlinjer för hantering av andra regelöverträdelser än av stadgarna behöver av samma skäl som ovan tas fram. Det arbetet sker lämpligen parallellt med det övriga arbetet som beskrivs ovan.

Avstämning

I arbetet ska avstämningar med representanter från lokalföreningar och distrikt samt riksförbundets förtroendevalda revisor ske.

Riksstyrelsen föreslår Riksmötet

att riksstyrelsen fortsätter arbetet med förbättrad regelefterlevnad i enlighet med propositionen och fastställer riktlinjer samt implementerar rutiner för arbetet innan riksmötet 2026.

att avstämningar i arbetet sker med representanter från lokalföreningar och distrikt samt riksförbundets förtroendevalda revisor.

